

Oefening in de eschatologie Openbaring 20 de duizend jaar

Het Chiliasme

Openbaring 20 kan zich verheugen in de warme belangstelling van veel mensen met een bijzondere interesse in de eschatologie. Voor *het chiliasme* – *chilias* = *duizend* (Grieks) – vormt dit Bijbelhoofdstuk de deur naar de leer van *het duizendjarig rijk*. De idee is dat er zich – tussen de wederkomst van Christus en het aanbreken van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde – nog een zogenaamd *duizendjarig rijk* zal volrekken. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat Christus vanuit Jeruzalem 1000 jaar op aarde zal regeren. De positie van Openbaring 20 – vlak voor Openbaring 21 en 22 over het Nieuwe Jeruzalem en de nieuwe hemel en de nieuwe aard – lijkt daarbij een bijna doorslaggevende rol te spelen. Het is echter een grote vraag of deze zienswijze exegetisch en dogmatisch houdbaar is. We zullen in deze studie redelijk minutieus de gangen van Openbaring 20 langlopen en bezien of de overwegingen van *het Chiliasme* hout snijden.

En ik zag

Openbaring 20 begint met de woorden ‘En ik zag...’ Daarmee wordt mogelijk gesuggereerd dat de geschiedenis die in Openbaring 20 beschreven wordt plaatsvindt nadat Openbaring 19 is afgerond. Die indruk is echter onjuist. Zoals vaker ruimt de Heere een hoofdstuk in de Bijbel in om vanuit een bepaalde invalshoek nog eens te kijken naar dezelfde geschiedenis. Zo ook hier. De Heere laat nog eens zien wat er met de hoofdrolspeler – de satan – is gebeurd na de Hemelvaart van Christus en hoe het met hem afloopt. Eenzelfde geschiedenis – namelijk *de eindtijd* – beschrijven vanuit verschillende invalshoeken treffen we ook aan in Openbaring 11 en 12 en 13. Alle drie hoofdstukken kennen een bijzondere invalshoek om de zelfde *eindtijd* te beschrijven. Dat het in Openbaring 11 en 12 en 13 over dezelfde *eindtijd* gaat, wordt bevestigd door de bijzondere tijdsaanduiding – zoals *twalfhonderdzig dagen* – wat neerkomt op zo’n 3.5 jaar.

Iets vergelijkbaars – vier verschillende invalshoeken – treffen we aan in de eschatologie van Daniël. In Daniël 8 en 9 en 10,11 en 12 wordt dezelfde *eindtijd* met *de verwoestende gruwel* telkens vanuit een andere invalshoek beschreven. Het is derhalve niet vreemd aan de Bijbelse eschatologie, maar juist eigen aan de eschatologische delen van de Bijbel om dit te doen. Het is verder alleszins begrijpelijk dat de Heere de satan – als macht achter de machten – nog eens heel duidelijk wil laten zien in zijn macht, maar zeker ook in zijn definitieve einde samen met *de valse profeet* en *het beest*.

Openbaring 20 is vervulde geschiedenis

Dat Openbaring 20 niet een nieuwe episode van de geschiedenis beschrijft – maar een geschiedenis die op dat moment reeds vervuld is – wordt duidelijk wanneer we Openbaring 20 vergelijken met Openbaring 6-19. Alles wat in Openbaring 20 genoemd wordt, blijkt in de hoofdstukken die er aan voorafgaan reeds benoemd en dus geschiedenis te zijn. Openbaring 20 ligt in die zin niet vóór maar achter de mensen die dit meemaken. Het is een terugblik met de focus op de rol van de satan. Het chiliasme berust derhalve op een misverstand. Het

chiliasme is om die reden niet Bijbels te funderen. Het chiliasme werkt verwarrend en ontregelend voor mensen die op zoek zijn naar een gezonde Bijbelse eschatologie.

De geschiedenis van Openbaring 20 is reeds vervuld in Openbaring 6-9

De termen	Openbaring 20	De hoofdstukken vóór Openbaring 20
De afgrond	20:1 En ik zag een engel neerdalen uit de hemel met de sleutel van <i>de afgrond</i> en een grote ketting in zijn hand. 20:3 en wierp hem in <i>de afgrond</i> , en sloot hem daarin op en verzegelde die boven hem, opdat hij de volken niet meer zou misleiden, totdat de duizend jaar tot een einde gekomen zouden zijn. En daarna moet hij een korte tijd worden losgelaten.	9:1 En de vijfde engel blies op de bazuin, en ik zag een ster, uit de hemel op de aarde gevallen. En hem werd de sleutel van de put van <i>de afgrond</i> gegeven. 9:2 En hij opende de put van <i>de afgrond</i> , en er steeg rook op uit de put als rook van een grote oven. En de zon en de lucht werden verduisterd door de rook van de put. 9:11 En zij hadden een koning over zich, de engel van <i>de afgrond</i> . Zijn naam is in het Hebreeuws Abaddon, en in het Grieks heeft hij de naam Apollyon. 11:17 En wanneer zij hun getuigenis volbracht hebben, zal het beest dat uit <i>de afgrond</i> opkomt, oorlog met hen voeren en het zal hen overwinnen en hen doden. 17:8 Het beest dat u gezien hebt, was en is niet; en het zal opkomen uit <i>de afgrond</i> en naar het verderf gaan.
De draak, de oude slang de duivel, de satan	20:2 En hij greep <i>de draak, de oude slang, dat is de duivel en de satan</i> , en bond hem voor duizend jaar,	12:9 en <i>de grote draak</i> werd neergeworpen, namelijk <i>de oude slang, die duivel en satan genoemd wordt</i> , die de hele wereld misleidt. Hij werd neergeworpen op de aarde en zijn engelen werden met hem neergeworpen.
om het getuigenis van Jezus en het Woord van God	20:2 En ik zag de zielen van hen die onthoofd waren om <i>het getuigenis van Jezus en om het Woord van God</i> ,	6:9 En toen het Lam het vijfde zegel geopend had, zag ik onder het altaar de zielen van hen die geslacht waren <i>omwille van het Woord van God, en omwille van het getuigenis</i> dat zij hadden.
die het beest niet hadden aanbeden	20:2 en <i>die het beest en zijn beeld niet hadden aanbeden</i> , en die het merkteken niet ontvangen hadden op hun voorhoofd en op hun hand.	14:11,12 En de rook van hun pijniging stijgt op tot in alle eeuwigheid, en <i>zij die het beest en zijn beeld aanbidden</i> , hebben dag en nacht geen rust, evenmin als iemand die het merkteken van zijn naam ontvangt. Hier zien we de volharding van de heiligen. Hier komen openbaar die de geboden van God en het geloof in Jezus in acht nemen.

troon	20:4 En ik zag <i>tronen</i> , en zij gingen daarop zitten, en het oordeel werd hun gegeven	3:21 Wie overwint, zal Ik geven met Mij te zitten op Mijn <i>troon</i> , zoals ook Ik overwonnen heb, en Mij met Mijn Vader op Zijn troon gezet heb.
De zielen	20:4 En ik zag <i>de zielen</i> van hen die onthoofd waren om het getuigenis van Jezus en om het Woord van God,	6:9,10 En toen het Lam het vijfde zegel geopend had, zag ik onder het altaar <i>de zielen</i> van hen die geslacht waren omwille van het Woord van God, en omwille van het getuigenis dat zij hadden. En zij riepen met luide stem: Tot hoelang, heilige en waarachtige Heerser, oordeelt en wreekt U ons bloed niet aan hen die op de aarde wonen?
De eerste opstanding en de tweede dood	20:5,6 Maar de overigen van de doden werden niet weer levend, totdat de duizend jaar tot een einde gekomen waren. Dit is de eerste opstanding. Zalig en heilig is hij die deelheeft aan de eerste opstanding. Over hen heeft <i>de tweede dood</i> geen macht, maar zij zullen priesters van God en van Christus zijn, en zij zullen met Hem als koningen regeren, duizend jaar lang.	2:10,11 Wees trouw tot in de dood, en Ik zal u de kroon van het leven geven. Wie oren heeft, laat hij horen wat de Geest tegen de gemeenten zegt. Wie overwint, zal zeker geen schade toegebracht worden door <i>de tweede dood</i> .
Satan losgelaten	20:7 En wanneer die duizend jaar tot een einde gekomen zijn, zal <i>de satan</i> uit zijn gevangenis worden <i>losgelaten</i> .	9:1- En de vijfde engel blies op de bazuin, en ik zag een ster, uit de hemel op de aarde gevallen. En hem werd de sleutel van de put van de afgrond gegeven. 9:2 <i>En hij opende de put van de afgrond</i> , en er steeg rook op uit de put als rook van een grote oven. En de zon en de lucht werden verduisterd door de rook van de put. 9:11 En zij hadden een koning over zich, de engel van de afgrond. Zijn naam is in het Hebreeuws Abaddon (= verderf), en in het Grieks heeft hij de naam Apollyon (= verderf).
Oorlog tegen Jeruzalem en Gods volk	20:9 En zij kwamen op over de breedte van de aarde, en <i>omsingelden de legerplaats van de heiligen en de geliefde stad</i> .	11:17 En wanneer zij hun getuigenis volbracht hebben, zal het beest dat uit de afgrond opkomt, <i>oorlog</i> met hen voeren en het zal hen overwinnen en hen doden.
De duivel in poel van vuur en zwavel	20:10 <i>En de duivel, die hen misleidde, werd in de poel van vuur en zwavel geworpen</i> , waar ook het beest en de valse profeet reeds zijn. En zij zullen dag	17:8 Het beest dat u gezien hebt, was en is niet; en het zal opkomen uit de afgrond en naar <i>het verderf</i> gaan. (..) En het beest dat was en niet is, is ook zelf de achtste.

	en nacht gepijnigd worden in alle eeuwigheid.	En hij is uit de zeven, en gaat naar <i>het verderf</i> .
--	---	---

Bijzondere belangstelling in de eschatologie van Johannes voor de duivel.

Er is – zoals gezegd – een bijzonder belangstelling in de eschatologie van Johannes voor de duivel en de aardse representanten. Zo zijn we in Openbaring 12 getuige van *een lange periode* die duurt van het Paradijs tot de Wederkomst. Openbaring 12 heeft veel oog voor de satan in zijn haat tegen de Zoon van de vrouw en later tegen de christelijke gemeente. Na de Hemelvaart van de Heere Jezus wordt de duivel volgens Openbaring 12 uit de hemel verwijderd. Opmerkelijk genoeg komen de namen van de duivel in Openbaring 12 overeen met die van Openbaring 20. Zie boven. Na Openbaring 12 is 13 aan de beurt waar we de representanten van de draak = de duivel op aarde zien in hun haat en oorlog tegen God en de gelovigen en Zijn oude volk. Ook in Openbaring 20 is bijzondere aandacht voor de duivel in zijn poging God en Zijn volk kwaad te doen. Maar Christus overwint.

Openbaring 12

Openbaring 13

Openbaring 20

De grote oorlog – de eindstrijd – tegen Israel en Jeruzalem.

De oorlog tegen Jeruzalem en Israel in Openbaring

Niet alleen de duistere macht – achter de machthebbers op aarde – komen we op het spoor in het boek Openbaring 13 maar ook *de grote oorlog* tegen het volk en de stad van God in Openbaring 20. Opnieuw legt Openbaring de wortel van de haat bloot in de persoon van de satan. Hij is de bron van haat tegen God en de heiligen. Voor een deel is zijn rol uitgespeeld. Na de redding van de gelovigen uit de greep van de boze en de Hemelvaart van Christus, is de duivel uit de hemel gezet. Dankzij onze Heere Jezus Christus – Die de zonde van de wereld droeg en de dood overwon – zijn de wapens uit de handen van de satan geslagen waarmee hij alle mensen gevangen hield. Hebreeën 2:14,15 *Omdat nu die kinderen van vlees en bloed zijn, heeft Hij eveneens daaraan deel gehad om door de dood hem die de macht over de dood had – dat is de duivel – teniet te doen, en allen te verlossen die door angst voor de dood gedurende heel hun leven aan slavernij onderworpen waren.* In principe is ieder mens – na het verlossende werk van Christus – vrij om weg te gaan bij de satan en in Christus een nieuwe Heer te ontvangen waarbij men werkelijk vrij is en God alle eer ontvangt. Dankzij de verzoening van zonden en de Heilige Geest is de gelovige sterk genoeg om de weg van God te bewandelen. Niemand zegt dit mooier – na de Bijbel – dan de Heidelbergse Catechismus in zondag 1.

Wat is uw enige troost, beide in het leven en sterven?

Dat ik met lichaam en ziel, beide in het leven en sterven niet mijn maar mijns getrouwen Zaligmakers JEZUS CHRISTUS eigen ben, die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomen betaald en mij uit alle heerschappij des duivels verlost heeft en also bewaart, dat zonder den wil van mijn hemelse Vader geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook, dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet, waarom Hij mij ook

door Zijn Heilige Geest van het eeuwige leven verzekert, en Hem voortaan te leven van harte willig en bereid maakt.

Christus regeert vanuit de hemel met de gelovigen

In Openbaring 12 worden we ervan bewust gemaakt dat de duivel de hemel uitgezet is. Openbaring 12:9 *En de grote draak werd neergeworpen, namelijk de oude slang, die duivel en satan genoemd wordt, die de hele wereld misleidt. Hij werd neergeworpen op de aarde en zijn engelen werden met hem neergeworpen.* Daarmee is zijn rol echter nog niet uitgespeeld, al wordt hij op aarde wel gebonden zodat hij in de uitoefening van zijn macht beperkt is. In Openbaring 20 treffen onder vergelijkbare bewoordingen de satan op aarde aan nadat hij uit de hemel is gezet. Openbaring 20 *En hij greep de draak, de oude slang, dat is de duivel en de satan, en bond hem voor duizend jaar.* Duizend jaar staat voor een lange periode die inmiddels al meer dan 2000 jaar duurt. Christus zit in de hemel aan de rechterhand van God en Hij wacht tot alle vijanden als een voetbank aan Zijn voeten worden onderworpen. Een sleuteltekst is Psalm 100:1 *Een psalm van David. De HEERE heeft tot mijn Heere gesproken: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gemaakt zal hebben tot een voetbank voor Uw voeten.* De gestorven gelovigen geven met Christus leiding aan deze wereld. Het zijn de mensen die delen in *de eerste opstanding* oftewel die na hun dood naar de hemel zijn gegaan. Dat het gaat om mensen die na hun dood in de hemel bij God leven, maakt het woord *'zielen'* duidelijk. Er is sprake van *eerste opstanding*. Dit is mogelijk ongebruikelijk – want het lichaam is nog niet bij deze opstanding inbegrepen – maar het is op zich wel juist aangezien de gestorven gelovigen – hoe je het ook wendt of keert – delen in het eerste deel van de opstanding. De gestorven gelovigen zijn in de hemel ontdaan van de zonde, de dood en de satan. Deze manier van spreken – de eerste opstanding – is begrijpelijk omdat de opstanding van het lichaam hierbij is inbegrepen. Deze mensen hebben namelijk geen last meer van de zogenaamde *tweede dood*. Openbaring 20:6 *Zalig en heilig is hij die deelheeft aan de eerste opstanding. Over hen heeft de tweede dood geen macht, maar zij zullen priesters van God en van Christus zijn, en zij zullen met Hem als koningen regeren, duizend jaar lang.* Hoe wij in de hemel zijn – zonder opstandingslichaam – is niet helemaal duidelijk. De indruk bestaat dat wij daar als levende mensen samen met de engelen voor het Aangezicht van God leven en zelfs meeregeren. Met het woord *'zielen'* en de term *'eerste opstanding'* wordt duidelijk dat de regering met Christus vanuit de hemel en niet vanuit Jeruzalem op aarde plaatsvindt.

Onze Heere Jezus Christus, de zoon van David zetelt sinds de Hemelvaart als koning aan Gods rechterhand

Openbaring 19:16	Er stond op Zijn bovenkleed en op Zijn dij deze Naam geschreven: Koning der koningen en Heere der heren.
Openbaring 17:14	Zij zullen oorlog voeren tegen het Lam, maar het Lam – want Heere der heren is Hij en Koning der koningen – zal hen overwinnen, en zij die samen met Hem zijn, geroepen, uitverkorenen en gelovigen.
Openbaring 15:3	En zij zongen het lied van Mozes, de dienstknecht van God, en het lied van het Lam, met de woorden: Groot en wonderbaarlijk zijn Uw werken, Heere, almachtige God; rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, Koning van de heiligen!
Openbaring 11:17	En zeiden: Wij danken U, Heere, God de Almachtige, Die is en Die was en Die komt, omdat U Uw grote kracht ter hand hebt genomen en Koning geworden bent.
Openbaring 11:15	En de zevende engel blies op de bazuin, en er klonken luide stemmen in de hemel, die zeiden: De koninkrijken van de wereld zijn van onze Heere en van Zijn Christus geworden, en Hij zal Koning zijn in alle eeuwigheid.

1 Timoteüs 6:15	De zalige en alleen machtige Heere, de Koning der koningen en Heere der heren, zal die op Zijn tijd laten zien,
1 Korintiërs 15:25	Want Hij moet Koning zijn, totdat Hij alle vijanden onder Zijn voeten heeft gelegd.
Handelingen 17:7	en deze mensen handelen allen tegen de geboden van de keizer, want zij zeggen dat er een andere koning is, namelijk ene Jezus.
Handelingen 2:34-36	David is immers niet opgevaren naar de hemelen, maar hij zegt: De Heere heeft gesproken tot Mijn Heere: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden neergelegd zal hebben als een voetbank voor Uw voeten. Laat dan heel het huis van Israël zeker weten dat God Hem tot een Heere en Christus gemaakt heeft, namelijk deze Jezus, Die u gekruisigd hebt.
Johannes 12:13,15	namen zij de takken van palmbomen en gingen de stad uit Hem tegemoet en riepen: Hosanna! Gezegend is Hij Die komt in de Naam van de Heere, de Koning van Israël! Wees niet bevreesd, dochter van Sion, zie, uw Koning komt, zittend op het veulen van een ezelin.
Johannes 1:50	Nathanaël antwoordde en zei tegen Hem: Rabbi, U bent de Zoon van God, U bent de Koning van Israël.
Lucas 1:33	en Hij zal over het huis van Jakob Koning zijn tot in eeuwigheid en aan Zijn Koninkrijk zal geen einde komen.
Matteus 27:11	Jezus stond voor de stadhouder en de stadhouder vroeg Hem: U bent de Koning van de Joden? Jezus zei tegen hem: U zegt het.
Matteus 2:2	En zeiden: Waar is de Koning van de Joden die geboren is? Want wij hebben Zijn ster in het oosten gezien en zijn gekomen om Hem te aanbidden.

Gog en Magog

Hoewel Christus met het Evangelie zegevierend over de wereld trekt en overal het geloof verspreid wordt, zal tegen *het einde van de tijd* het geloof toch aangevochten worden en verschromen. In de tijd waarin *de afval van het geloof* zich breed maakt, zal er meer ruimte voor de oude tegenstander van God – de satan – komen. Het zal resulteren in het moment dat de satan van zijn boeien wordt bevrijd. Voor korte tijd krijgt hij van God de vrije teugel om te doen wat hij wil. Een van de dingen die hij onderneemt is *een grote oorlog* op touw zetten tegen het volk en de stad van God. Wereldwijd zal de satan legers bij elkaar brengen die zich samentrekken rondom het Sierraadland. Op het laatst zal God door Christus reddend ingrijpen vanuit de hemel. Dan zal Gods oordeel komen over de satan en allen die het met hem gehouden hebben en het eeuwige Koninkrijk van Gods volk op de nieuwe aarde voltooien. Openbaring 20:7-10 *En wanneer die duizend jaar tot een einde gekomen zijn, zal de satan uit zijn gevangenis worden losgelaten. En hij zal uitgaan om de volken te misleiden die zich in de vier hoeken van de aarde bevinden, Gog en Magog, om hen te verzamelen voor de oorlog. En hun aantal is als het zand van de zee. En zij kwamen op over de breedte van de aarde, en omsingelden de legerplaats van de heiligen en de geliefde stad. Maar er daalde vuur van God neer uit de hemel en dat verslond hen. En de duivel, die hen misleidde, werd in de poel van vuur en zwavel geworpen, waar ook het beest en de valse profeteer reeds zijn. En zij zullen dag en nacht gepijnigd worden in alle eeuwigheid.*

Hier vallen de namen Gog en Magog. Deze Gog en Magog komen – met de oorlog van de hele wereld tegen God en de heiligen – uit de eschatologie van Ezechiël 38 en 39. Ezechiël 39:1-8 *En u, mensenkind, profeteer tegen Gog, en zeg: Zo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik zal u, Gog, oppervorst van Mesech en Tubal! Ik zal u*

omkeren, u meeslepen, u doen optrekken uit het uiterste noorden en u op de bergen van Israël brengen, maar Ik zal uw boog uit uw linkerhand slaan, en uw pijlen uit uw rechterhand doen vallen. Op de bergen van Israël zult u vallen, u en al uw troepen, en de volken die met u zijn. Ik heb u aan allerlei soorten roofvogels en aan de dieren van het veld tot voedsel gegeven. Op het open veld zult u vallen, want Ik heb het gesproken, spreekt de Heere HEERE. Ik zal vuur zenden in Magog en onder hen die onbezorgd de kustlanden bewonen. Dan zullen zij weten dat Ik de HEERE ben. Ik zal Mijn heilige Naam te midden van Mijn volk Israël bekendmaken en Mijn heilige Naam niet langer laten ontheiligen. Dan zullen de heidenvolken weten dat Ik de HEERE ben, de Heilige in Israël. Zie, het komt en zal gebeuren, spreekt de Heere HEERE. Dit is de dag waarover Ik gesproken heb. Johannes pakt – met de namen Gog en Magog – de draad op van de eindstrijd die voorzegd is door de profeet Ezechiël. Ook op andere plaatsen in Openbaring voelen we de hitte van de eindstrijd. Openbaring 19:17-19 *En ik zag één engel dicht bij de zon staan, en hij riep met luide stem naar alle vogels die hoog aan de hemel vlogen: Kom en verzamel u voor het avondmaal van de grote God, om te eten vlees van koningen, en vlees van oversten over duizend, en vlees van machtigen, en vlees van paarden en van hen die daarop zitten, en vlees van alle vrijen en van slaven, kleinen en groten. En ik zag het beest en de koningen van de aarde en hun legers bijeenverzameld om oorlog te voeren tegen Hem Die op het paard zat, en tegen Zijn leger.* Deze eindstrijd – die reeds in Openbaring 20 achter de rug is, want in Openbaring 19 beschreven – is de vervulling van Ezechiëls profetie ook wat betreft het voedsel voor de wilde dieren. Ezechiël 39:17-20 *En u, mensenkind, zo zegt de Heere HEERE: Zeg tegen alle soorten vogels en tegen alle dieren van het veld: Verzamel u en kom, kom van rondom bijeen, bij Mijn offer, dat Ik breng, een groot offer voor u op de bergen van Israël, en eet vlees en drink bloed. U zult vlees van helden eten en het bloed van de vorsten van het land drinken: van rammen, lammeren, bokken, jonge stieren, allemaal gemest vee van Basan. U zult vet eten tot verzadiging toe en bloed drinken tot dronkenschap toe, van Mijn offer dat Ik voor u gebracht heb. U zult verzadigd worden aan Mijn tafel met paarden en ruiters, helden en alle strijdbare mannen, spreekt de Heere HEERE.* Het lijkt er op dat we diezelfde eindstrijd bij Paulus en de Heere Jezus en Daniël met een lampje moeten zoeken. Hoewel hij ook in hun eschatologie niet helemaal ontbreekt, lijkt daar de focus te liggen op de antichrist.

De grote oorlog tegen de heilige stad

Voor een lange periode van duizend jaar wordt de duivel gebonden. Openbaring 20

Openbaring 20:1,2	En ik zag een engel neerdalen uit de hemel met de sleutel van de afgrond en een grote ketting in zijn hand. En hij greep de draak, de oude slang, dat is de duivel en de satan, en bond hem voor <i>duizend jaar</i> ,
-------------------	--

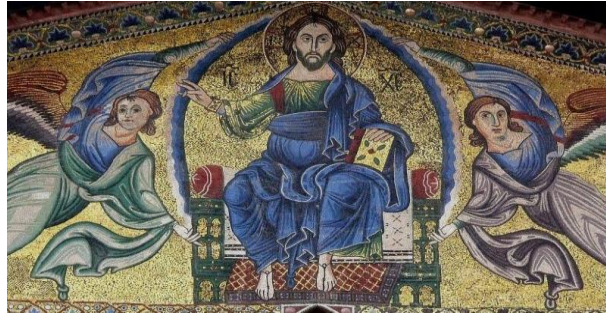
Openbaring 20:3	en wierp hem in de afgrond, en sloot hem daarin op en verzegelde die boven hem, opdat hij de volken niet meer zou misleiden, totdat de <i>duizend jaar</i> tot een einde gekomen zouden zijn. En daarna moet hij een korte tijd worden losgelaten.
Openbaring 20:4	En ik zag tronen, en zij gingen daarop zitten, en het oordeel werd hun gegeven. En ik zag de zielen van hen die onthoofd waren om het getuigenis van Jezus en om het Woord van God, en die het beest en zijn beeld niet hadden aanbeden, en die het merkteken niet ontvangen hadden op hun voorhoofd en op hun hand. En zij leefden en gingen als koningen regeren met Christus, <i>duizend jaar lang</i> .
Openbaring 20:5	Maar de overigen van de doden werden niet weer levend, totdat <i>de duizend jaar</i> tot een einde gekomen waren. Dit is de eerste opstanding.
Openbaring 20:6	Zalig en heilig is hij die deelheeft aan de eerste opstanding. Over hen heeft de tweede dood geen macht, maar zij zullen priesters van God en van Christus zijn, en zij zullen met Hem als koningen regeren, <i>duizend jaar lang</i> .
Openbaring 20:7	En wanneer die <i>duizend jaar</i> tot een einde gekomen zijn, zal de satan uit zijn gevangenis worden losgelaten.

Christus regeert duizend jaar vanuit de hemel. Openbaring 20

Vanuit Psalm 110 is er een oude belofte gegeven aan de Messias van Israel om zich te zetten aan de rechterhand van God. God zal al Zijn vijanden vervolgens aan Zijn voeten leggen. Psalm 110:1 *Een psalm van David. De HEERE heeft tot mijn Heere gesproken: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gemaakt zal hebben tot een voetbank voor Uw voeten.* Dit is met de Hemelvaart van Christus gebeurd. Onze Heere Jezus Christus regeert de wereld vanuit de hemel. De gestorven gelovigen regeren vanuit de hemel met Hem. Openbaring 20:6 *Zalig en heilig is hij die deelheeft aan de eerste opstanding. Over hen heeft de tweede dood geen macht, maar zij zullen priesters van God en van Christus zijn, en zij zullen met Hem als koningen regeren, duizend jaar lang.* De idee van *de eerste opstanding* is dat de gelovigen direct na hun overlijden verder leven in de hemel bij God. Ze zijn in die zin ontheven aan *de tweede dood* die eenmaal het lot van de niet-gelovigen definitief zal maken. Openbaring 20:6 *Zalig en heilig is hij die deelheeft aan de eerste opstanding. Over hen heeft de tweede dood geen macht, maar zij zullen priesters van God en van Christus zijn, en zij zullen met Hem als koningen regeren, duizend jaar lang.* Onze Heere Jezus Christus is nu reeds onze Verlosser en Heere, zoals Petrus ook zegt. Handelingen 2:34-36 *David is immers niet opgevaren naar de hemelen, maar hij zegt: De Heere heeft gesproken tot Mijn Heere: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden neergelegd zal hebben als een voetbank voor Uw voeten. Laat dan heel het huis van Israël zeker weten dat God Hem tot een Heere en Christus gemaakt heeft, namelijk deze Jezus, Die u gekruisigd hebt.* Christus regeert nu al bijna 2000 jaar vanuit de hemel. Hij wacht tot al Zijn vijanden neergelegd zullen worden tot een voetbank voor Zijn voeten. Wij, als gelovigen vormen *de burgers van Zijn rijk op aarde*. Wanneer door de *geloofsafval* het aantal inwoners van Gods rijk op aarde sterk terugloopt, komt er ruimte voor Gods tegenstander de duivel, die tegen het einde voor *korte tijd* wordt losgelaten. Dan zal de Heere vanuit de hemel reddend ingrijpen op de jongste dag en het Koningschap aan de Vader geven. 1 Korintiërs 15:25-28 *Want Hij moet Koning zijn, totdat Hij alle vijanden onder Zijn voeten heeft gelegd. De laatste vijand die tenietgedaan wordt, is de dood. Immers, alle dingen heeft Hij aan Zijn voeten onderworpen. Wanneer Hij echter zegt dat aan Hem alle dingen onderworpen zijn, is het duidelijk dat Hij Die Zelf alles aan Hem onderworpen heeft, hiervan is uitgezonderd. En wanneer alle dingen aan Hem onderworpen zijn, dan zal ook de Zoon Zelf Zich onderwerpen aan Hem Die alle dingen aan Hem onderworpen heeft, opdat God alles in allen zal zijn.*

Onderwerping van de vijanden

Christus op de troon

De eindstrijd in de eschatologie van Johannes

Terwijl de Heere Jezus en Paulus – en vermoedelijk zelfs Daniël – geen plek inruimen in de eschatologie voor *de eindstrijd*, lijkt Johannes in Openbaring aan beiden – de eindstrijd en de antichrist – recht te doen, zoals we al opmerkten in Openbaring 20. In Openbaring 20 lijkt vooral en alleen aandacht voor de eindstrijd – de oorlog van alle volken tegen een volk – het volk van de Allerhoogste God. In Openbaring 13 lijkt er ruimte voor de eindstrijd én de antichrist. Openbaring 13:7 *En het beest werd macht gegeven om oorlog te voeren tegen de heiligen en om hen te overwinnen, en hem werd macht gegeven over elke stam, taal en volk.* Verderop komt de antichrist – bij Johannes heet hij in het boek Openbaring *het beest* – naar voren. Openbaring 13:11,12 *En ik zag een ander beest opkomen, uit de aarde, en het had twee hoorns, als die van het Lam, maar het sprak als de draak. En het oefent al de macht van het eerste beest voor zijn ogen uit, en het maakt dat de aarde en zij die er wonen het eerste beest aanbidden, waarvan de dodelijke wond genezen was.*

De eindstrijd in de eschatologie van Paulus

Hoewel de apostel Paulus wel een besef heeft dat de duivel gebonden is – *en u weet wat hem nu weerhoudt* – lijkt hij dit vooral te zien met het oog op de openbaring van de wetteloze mens. 2 Tessalonicenzen 2:6-8 *En u weet wat hem nu weerhoudt opdat hij op zijn eigen tijd geopenbaard wordt. Want het geheimenis van de wetteloosheid is al werkzaam. Alleen is er iemand die hem nu weerhoudt, totdat hij uit het midden verdwenen is. En dan zal de wetteloze geopenbaard worden. De Heere zal hem verteren door de Geest van Zijn mond en hem tenietdoen door de verschijning bij Zijn komst;* Bij Paulus lijkt de focus op *de geloofsafval* en de openbaring van *de zoon van het verderf*. Het feit dat er bij Paulus geen sprake van *een eindstrijd* is, betekent echter niet – zoals we in het boek Openbaring zien – dat *de eindstrijd* geen issue is in *de eindtijd*. Dat is hij wel.

De eindstrijd in de eschatologie van de Heere Jezus

De Heere Jezus tekent in zijn leer over de laatste dingen de tijd – tussen de verwoesting van de tempel in 70 na Chr. en de ontwijding daarvan in *de eindtijd* – als een tijd van oorlogen en hongersnoden, aardbevingen en onlusten. Marcus 13:1 *En wanneer u hoort van oorlogen en geruchten van oorlogen, word dan niet verschrikt, want dit moet gebeuren, maar het is nog niet het einde.* Toch lijkt ook de bij de Heere Jezus de focus te liggen op – wat Hij noemt – *de verwoestende gruwel* die in de tempel in Jeruzalem wil laten zien dat hij god is. Alles in de verzen van Marcus 13:1-13 stuurt – in de vorm van een grote *als/dan* – in de richting van Marcus 13:14 *Wanneer u dan de gruwel van de verwoesting, waarover door de profeet Daniël gesproken is, zult zien staan waar het niet behoort – laat hij die het leest, daarop letten! – laten dan zij die in Judea zijn, vluchten naar de bergen.* Het is wellicht niet zo moeilijk te begrijpen dat de evangelist Lucas deze woorden van Jezus wijzigt in een militaire aanval op Jeruzalem. Lucas is er persoonlijk getuige van in het jaar 70 n Chr. hoe de legers van de Romeinen voor Jeruzalem opduiken en stad en tempel verwoesten en de bevolking wegvoeren. Lucas 21:21 *Wanneer u zult zien dat Jeruzalem door legers omringd wordt, weet dan dat zijn verwoesting nabij is.* Hoewel ook Marcus dezelfde tekst heeft valt het bij Lucas – die Jeruzalem omsingeld ziet door het Romeinse leger – op hoezeer de volgende verzen lijken te slaan op een militaire aanval. Lucas 21:20-23 *Wanneer u zult zien dat Jeruzalem door legers omringd wordt, weet dan dat zijn verwoesting nabij is. Laten dan wie in Judea zijn, vluchten naar de bergen en wie in het midden van Jeruzalem zijn, daaruit wegtrekken en wie op de velden zijn, er niet in gaan. Want dit zijn dagen van wraak, opdat al wat geschreven staat, vervuld wordt. Maar wee de zwangeren en de zogenden in die dagen, want er zal grote nood zijn in het land en toorn over dit volk.* Hoewel

Lucas niet direct de wederkomst van de Heere verwacht na de tempelverwoesting in het jaar 70 na Chr. laat hij de officiële tekst die daar wel op wijst, wel direct volgen. Maar dan heeft hij al wel gezegd dat na de periode van de heidenen – die aanbreekt met de tempelverwoesting in het jaar 70 na Chr. – nog een periode voor de Joden zou aanbreken. Lucas 21:24 *En zij zullen vallen door de scherpte van het zwaard en in gevangenschap weggevoerd worden onder alle heidenen. En Jeruzalem zal door de heidenen vertrappt worden, totdat de tijden van de heidenen vervuld zullen zijn.* Feit is dat het boek Daniël met *de verwoestende gruwel* een lijn van de Bijbelse eschatologie uitwerkt in de eschatologie van de Heere Jezus en Paulus. *De eindstrijd* – zoals voorzeggd in de eschatologie van Ezechiël – wordt door de Heere Jezus samen met *de verwoestende gruweltraditie* recht gedaan in het boek Openbaring.

De verwoesting van Jeruzalem in 70 na Chr. en de triomfboog op de Forum Romanum in Rome

De eindstrijd in de eschatologie van het boek Daniël

Het gaat onmiskenbaar om oorlogen in de tijd die voorafgaat aan de tempelontwijding door Antiochus Epiphanes IV in het boek Daniël. Feitelijk is het een heen en weer gaan van de macht tussen de Ptolemeeën in Egypte en de Seleuciden in Syrië. Dan zijn het de Ptolemeeën die hun macht naar het noorden uitbreiden; vervolgens trekken de Seleuciden aan het langste eind. In die strijd trekken de legers voortdurend van noord naar zuid en visa versa over het land waar het Joodse volk woont. Uiteindelijk worden de Syrische vorsten dominant. Ook valt het niet te ontkennen dat een militaire overheersing van Israel de mogelijkheid biedt aan deze Syrische vorst om zijn stempel op Jeruzalem, de tempel en het Joodse volk te zetten. Toch lijkt er zo op het oog – binnen de verwachting van *de verwoestende gruwel* in Daniël – geen sprake van een gezamenlijk optrekken van de volken tegen Jeruzalem, zoals we dat in de oorlog van Gog en Magog ervaren. Ook als we vooral op de voorzegging voor de vierde rijk letten – in Daniël 7 – zien we vooral aspecten die wijzen op een aanval op de God en de heiligen en niet direct iets wat wijst op een legendarische oorlog tegen het heilige land. Daniël 7:23-26 *Het vierde dier zal het vierde koninkrijk op aarde zijn, dat verschillen zal van al de andere koninkrijken. Het zal heel de aarde verslinden, het zal haar vertrappen en haar verbrijzelen. En de tien hoorns duiden aan dat uit dat koninkrijk tien koningen zullen opstaan, en na hen zal een ander opstaan. Die zal verschillen van die er eerder geweest waren. Drie koningen zal hij vernederen. Woorden tegen de Allerhoogste zal hij spreken, de heiligen van de Allerhoogste zal hij te gronde richten. Hij zal erop uit zijn bepaalde tijden en de wet te veranderen, en zij zullen in zijn hand worden overgegeven voor een tijd, tijden en een halve tijd. Daarna zal het gerechtshof zitting houden: men zal hem zijn heerschappij ontnemen, hem verdelgen en volledig vernietigen.*

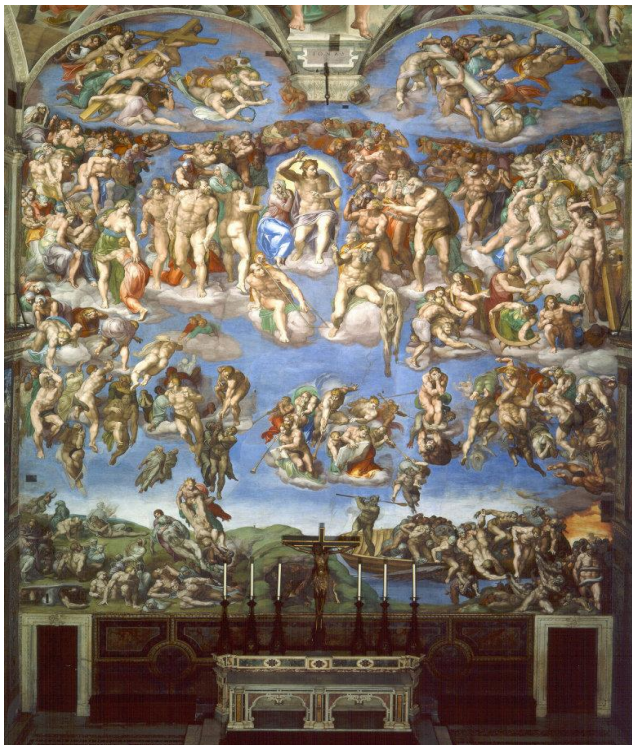
Het definitieve einde van de satan.

Nadat Christus vanuit de hemel reddend ingrijpt, worden de heiligen en Jeruzalem, de stad van God ontzet. De vijand wordt verslagen door vuur vanuit de hemel. Dan is het tijd voor het definitieve vonnis over de satan. Hij wordt – net als zijn kompanen, de valse profeet en het beest die hem zijn voorgedaan – in een poel van vuur en zwavel gegooid. Openbaring 20:10 *En de duivel, die hen misleidde, werd in de poel van vuur en zwavel geworpen, waar ook het beest en de valse profeet reeds zijn.* Dit oordeel is definitief en geldt voor altijd. Hier komt de satan nooit meer uit. En trouwens, zijn aardse vertegenwoordigers ook niet. Openbaring 20:10 *En zij zullen dag en nacht gepijnigd worden in alle eeuwigheid.* Er is niemand in de hemel of op de nieuwe aarde die dit betreurt, integendeel.

Het laatste oordeel

De hemel en de aarde vluchten weg.

God zit op de troon om het laatste oordeel te vellen over de machten en de mensen. Voor het eerst horen we van de kleur van de troon: wit. Openbaring 7:11 *En ik zag een grote witte troon, en Hem Die daarop zat.* Op het moment dat Daniël het visioen ontvangt van God op de troon, krijgen we ook oog voor 'iemand als eens Mensenzoon'. In het Hebreeuws lezen we dan *Bar Anesj* en niet *Ben Adam*, zoals de HEERE iemand als de profeet Ezechiël bij voorkeur aanspreekt. Die twee moeten we niet verwarren. We zien de Mensenzoon met een zekere regelmaat terug in het Boek Daniël als we lezen van 'iemand als een mens'. De Mensenzoon is betrokken bij de strijd die gaande is in de hemel en op de aarde. Ook bij de visioenen over de eindtijd is de Mensenzoon aanwezig. Hij geeft er leiding aan. Daniël 10:16,18 *Maar zie, iemand, Die leek op de mensenkinderen, raakte mijn lippen aan.* Het is de Heere Jezus Die Zich met de Mensenzoon vereenzelvigd. Hij is het die het oordeel van God – de dood – droeg voor alle mensen. Op deze wijze nam Hij de schuld weg. Ieder mens die in de Heere Jezus gelooft wordt niet geoordeeld. Als Johannes vervolgens *de hemel en de aarde* zien wegvlugten, zullen we ons realiseren dat dit niet betekent dat er niet overblijft van onze aarde en de hemel daarboven. Openbaring 20:11 *Voor Zijn aangezicht vluchtten de aarde en de hemel weg, zodat er geen plaats meer voor hen te vinden was. De hemel en de aarde is hier een term die de oude situatie kenmerkt die getekend was door de zonde en de dood en de satan. Die hemel en die aarde is weg inclusief de dood en de schuld en de satan, al krijgt de dood nog een apart eeuwig vonnis te verduren. Het is bijvoorbeeld Petrus die ons van deze wijze van spreken bewust maakt als hij het – toen ging het over de zondvloed en daarna – had over de toenmalige hemel en aarde. 2 Petrus 3:5-7 *Want willens en wetens is het hun onbekend dat door het Woord van God de hemelen er reeds lang geweest zijn, evenals de aarde, die uit water oprijst en in water vaststaat. Daardoor is de wereld die er toen was, vergaan, overspoeld door het water. Maar de hemelen die er nu zijn, en de aarde, zijn door hetzelfde Woord als een schat weggelegd en worden voor het vuur bewaard tot de dag van het oordeel en van het verderf van de goddeloze mensen.* Het is jammer als mensen de indruk zouden krijgen dat er een totaal nieuwe wereld komt. Dat is niet het geval. Dat zou ook niets zijn voor de HEERE God zoals we Hem leren kennen in de Bijbel. Zoals de HEERE de gelovige vernieuwd door de verzoening en de Heilige Geest, zo wordt ook de huidige hemel en aarde hersteld. Bij de vernieuwde aarde is er geen dood meer. Openbaring 21:4 *En God zal alle tranen van hun ogen afwissen, en de dood zal er niet meer zijn; ook geen rouw, jammerklacht of moeite zal er meer zijn. Want de eerste dingen zijn voorbijgegaan.**

Het laatste oordeel

Het boek des levens

Wie ze ook zijn, alle mensen moeten voor Gods rechterstoel verschijnen. Of je nu koning bent of vuilnisman, ieder mens moet voor God verschijnen. Openbaring 20:12 *En ik zag de doden, klein en groot, voor God staan.* Blijkbaar wordt het leven van alle mensen – de dingen die we gedaan en nagelaten hebben – beschreven in de boeken bij God. Naast de boeken wordt ook een ander boek geopend, *het boek des levens*. De naam van dit boek klinkt de gelovigen als muziek in de oren. Als je naam in het boek des levens vermeld wordt, dan word je niet veroordeeld. In het boek Daniël is al sprake van *het boek des levens*. Daniël 12:1,2 *In die tijd zal uw volk ontkomen: ieder die gevonden wordt, opgeschreven in het boek. En velen van hen die slapen in het stof van de aarde, zullen ontwaken, sommigen tot eeuwig leven, anderen tot smaad, tot eeuwig afgrijzen.* Ook in het boek Openbaringen worden we bepaald bij de opstanding der doden, dwz de opstanding van alle mensen, waarvan sommigen te dode en anderen ten eeuwigen leven. Openbaring 20:12 *En de boeken werden geopend en nog een ander boek werd geopend, namelijk het boek des levens. En de doden werden geoordeeld overeenkomstig wat in de boeken geschreven stond, overeenkomstig hun werken.* Sommigen mensen dat het lastig zal zijn alle mensen terug te halen omdat sommigen in de zee hun graf vonden. Maar ook die mensen die een zee-graf ontvingen, zullen worden teruggehaald ten leven of ten dode. Openbaring 20:13 *En de zee gaf de doden die in haar waren.* De voorstelling van Openbaring is – als van de hele Bijbel namelijk dat – de gelovige doden direct naar de hemel zijn gegaan, terwijl de overigen moesten wachten in een zogenaamd dodenrijk. Het dodenrijk moet ook zijn doden teruggeven. Openbaring 20:13 *Ook de dood en het rijk van de dood gaven de doden die in hen waren, en zij werden geoordeeld, ieder overeenkomstig zijn werken.* Daarna zijn *het dodenrijk* zelf en *de dood* aan de beurt. Openbaring 20:14 *En de dood en het rijk van de dood werden in de poel van vuur geworpen. Dit is de tweede dood.* De dood wordt ook op andere plaatsen in de Bijbel gezien als de laatste vijand. 1 Korintiërs 15:26 *De laatste vijand die tenietgedaan wordt, is de dood.* Alleen de mensen, de uitverkorenen die in het boek des levens geschreven zijn mogen het Koninkrijk van God binnengaan. Openbaring 20:15 *En als iemand niet bleek ingeschreven te zijn in het boek des levens, werd hij in de poel van vuur geworpen.*

Het boek des levens

Psalm 69:29	Laat hen uitgewist worden uit <i>het boek des levens</i> , laat hen bij de rechtvaardigen niet opgeschreven worden.
Daniël 12:2	In die tijd zal uw volk ontkomen: ieder die gevonden wordt, opgeschreven <i>in het boek</i> . En velen van hen die slapen in het stof van de aarde, zullen ontwaken, sommigen tot eeuwig leven, anderen tot smaad, tot eeuwig afgrijzen.
Filippenzen 4:3	Ja, ik vraag ook u, mijn oprechte metgezel: Help deze vrouwen, die samen met mij gestreden hebben in het Evangelie, ook met Clemens en mijn andere medewerkers, van wie de namen in <i>het boek des levens</i> staan.
Openbaring 3:5	Wie overwint, zal bekleed worden met witte kleren en Ik zal zijn naam beslist niet uitwissen uit <i>het boek des levens</i> , maar Ik zal zijn naam belijden voor Mijn Vader en voor Zijn engelen.
Openbaring 13:8	En allen die op de aarde wonen, zullen het aanbidden, althans van wie de namen niet zijn geschreven in <i>het boek des levens</i> van het Lam Dat geslacht is, van de grondlegging van de wereld af.
Openbaring 17:8	Het beest dat u gezien hebt, was en is niet; en het zal opkomen uit de afgrond en naar het verderf gaan. En zij die op de aarde wonen, van wie niet vanaf de grondlegging van de wereld de naam geschreven staat in <i>het boek des levens</i> ,

	zullen zich verwonderen als zij het beest zien, dat was en niet is, hoewel het er toch is.
Openbaring 20:12	En ik zag de doden, klein en groot, voor God staan. En de boeken werden geopend en nog een ander boek werd geopend, namelijk <i>het boek des levens</i> . En de doden werden geoordeeld overeenkomstig wat in de boeken geschreven stond, overeenkomstig hun werken.
Openbaring 20:15	En als iemand niet bleek ingeschreven te zijn in <i>het boek des levens</i> , werd hij in de poel van vuur geworpen.
Openbaring 21:27	Al wat onrein is, zal er niet inkomen, en ook niemand die zich bezighoudt met gruwelen en leugens, maar alleen zij die geschreven zijn in <i>het boek des levens</i> van het Lam.
Openbaring 22:19	En als iemand afdoet van de woorden van het boek van deze profetie, zal God zijn deel afdoen van <i>het boek des levens</i> , en van de heilige stad, van de dingen die in dit boek geschreven zijn.